

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OT	4
Història	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Vicente Royo Perez

Correu electrònic: vicent.royo@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Haver cursat les assignatures obligatòries del Grau en Història i les assignatures optatives del Grau en Arqueologia referents a l'Edat Mitjana.

Llegir en català, castellà, italià, francès i anglès.

Objectius

L'objectiu d'aquesta assignatura és estudiar, a partir de diferents aspectes (família, matrimoni, patrimoni, església, classe social, treball i pensament) el paper de les dones en diferents èpoques entre el segle V i el XV i en diferents espais geogràfics i polítics del món europeu occidental. La visió que ens han transmès els intel·lectuals, principalment d'església, d'època medieval, sovint exclou les dones o simplement està impregnada d'idees misògines sobre el gènere femení. Més escassos són els testimonis directes de dones i encara menys de les dones pageses o menestrals. Existeixen, però, àmplies possibilitats de recerca mitjançant la documentació generada per motius molt diversos: des dels textos d'exegesi de la Bíblia fins als testaments o compravendes de patrimoni immoble. També, des del punt de vista de l'arqueologia, hi ha molt a fer i poca atenció prestada a aquestes qüestions. En general, els estudis històrics i arqueològics sobre gènere i dones s'han segregat respecte els temes de recerca i poques vegades queden integrats en el discurs historiogràfic. Per tant, l'objectiu fonamental de l'assignatura és abordar l'estudi de les dones medievals des d'una perspectiva àmplia i diversificada, d'acord amb els preceptes bàsics dels estudis de gènere.

Tot el contingut de l'assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

Competències

- Arqueologia
- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Història

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar de manera crítica els discursos divulgatius, especialment en relació amb la ideologia i els biaixos etnocènrics i sexistes.
2. Analitzar les qüestions clau que permetin abordar l'estudi dels fenòmens històrics des d'una perspectiva de gènere.
3. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
4. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
5. Aprendre de manera autònoma.
6. Avaluar i resoldre críticament problemàtiques històriques pròpies de la història del gènere.
7. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
8. Conèixer els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
9. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques.
10. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
11. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
12. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
13. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
14. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
15. Llegir i interpretar adequadament manuscrits, inscripcions i diplomes de l'antiguitat, de l'Edat Mitjana, Moderna i Contemporània.
16. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
17. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
18. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
19. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.

20. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
21. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
22. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
23. Resoldre els problemes metodològics que planteja l'ús de les fonts historiogràfiques medievals
24. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
25. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

1. Història i historiografia de les dones a l'Edat Mitjana.
2. Els debats sobre el gènere a l'Edat Mitjana: la Querella de les dones.
3. Família, patrimoni i llinatge.
4. Poder, autoritat i influència.
5. Religió, espiritualitat i cultura popular.
6. Vida quotidiana i treball.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	27	1,08	1, 2, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat	13,5	0,54	1, 2, 3, 4, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Tipus: Supervisades			
Tutories d'orientació per a la confecció de treballs (orals i escrits) i per a la preparació del contingut teòric i pràctic	14	0,56	2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 24, 25
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	49	1,96	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 25
Realització de treballs i comentaris analítics	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

1. Activitats dirigides.

- Llegir i interpretar textos historiogràfics o documents originals i transcriure, resumir i catalogar informació relacionada amb les dones durant l'Edat Mitjana.
- Descriure les relacions de gènere durant l'Edat Mitjana.

- Resoldre els problemes metodològics que planteja el maneig de les fonts historiogràfiques medievals.
- Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i de síntesi.

2. Activitats supervisades (tutories).

- Gestionar la informació i coordinar el treball de caràcter interdisciplinari amb altres grups.
- Orientar en la confecció de treballs.

3. Activitats autònomes.

- Llegir i interpretar textos historiogràfics o documents originals i transcriure, resumir i catalogar informació relacionada amb les dones durant l'Edat Mitjana.
- Descriure les relacions de gènere durant l'Edat Mitjana.
- Resoldre els problemes metodològics que planteja el maneig de les fonts historiogràfiques medievals.
- Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Comunicar oralment i per escrit els resultats de les activitats.

El professorat informarà al començament del curs de l'horari de tutories presencials que tindrà al llarg del quadrimestre, amb la finalitat d'orientar a l'alumnat en la realització dels treballs i en la preparació general del contingut pràctic i teòric de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Control de lectura	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 20, 21, 22, 24, 25
Debat	10%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25
Exercici Pràctic	40%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Treball	30%	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

Avaluació continuada

El sistema d'avaluació continuada es regirà per la realització de quatre activitats. Tot seguit, s'expressen els tipus de prova i el percentatge que representa cadascuna en el global de l'avaluació:

1. Control de lectura: 20%.
2. Debat: 10%.
3. Exercici pràctic: 40%
4. Treball: 30%.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informarà l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Per superar l'assignatura, s'ha d'obtenir una nota mitjana de 5 o superior entre totes les activitats avaluatives. A més, per poder fer mitjana, s'ha d'aprovar necessàriament el control de lectura o l'exercici pràctic amb una

nota mínima de 5. L'alumne/a que hagi suspès aquestes dues tasques d'avaluació haurà de presentar-se a l'examen de recuperació, sigui quina sigui la mitjana ponderada final.

Qualsevol tasca avaluativa no feta o no lliurada serà qualificada com a 0 per a propòsits de fer mitjana.

Es podrà optar a tenir 0,5 punts addicionals a la nota mitjana final del curs si s'assisteix a seminaris, congressos, conferències o altres actes prèviament indicats pel professorat de l'assignatura i sempre que estiguen relacionats amb el contingut de la matèria. S'haurà de certificar l'assistència i també s'haurà de lliurar una memòria de les activitats realitzades. El professorat proporcionarà les instruccions pertinents sobre aquestes activitats al començament del quadrimestre. En cap cas, aquests 0,5 punts addicionals es podran fer servir per arribar a 5 i aprovar l'assignatura sense haver d'acudir a la recuperació si la nota mitjana final no assoleix el mínim exigít. De la mateixa manera, l'alumnat tampoc no podrà superar la nota màxima de 10 punts en el global de l'assignatura.

Es podrà accedir a la recuperació sempre que les activitats d'avaluació hagen estat lliurades o realitzades en els terminis establerts pel professorat de l'assignatura. No es podrà presentar un exercici per primera vegada durant el període de recuperació.

Per participar en el procés de recuperació, l'estudiant ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a 2/3 parts de les proves avaluables. A més, l'alumnat ha d'haver obtingut una qualificació mitjana mínima de 3,5 entre totes les activitats avaluatives. Si la suma de totes les notes no arriba a 3,5, no podrà participar en la recuperació.

La recuperació de tota l'assignatura consistirà en un examen escrit sobre la totalitat del temari del curs i es realitzarà en la data establerta per la facultat. La nota màxima de l'examen de recuperació serà un 5. La recuperació en cap cas es considerarà una alternativa per a pujar nota.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No evaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

La programació de les proves d'avaluació no es podrà modificar, tret de casos excepcionals degudament justificats. Els i les estudiants Erasmus que vulguin avançar un examen, hauran de presentar al professorat un document escrit de la seva universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Aquells actes d'avaluació en què hi hagi hagut irregularitats (còpia, plagi, ús no autoritzat de rellotges digitals, smartphones, auriculars o altres dispositius semblants) seran qualificats amb un 0 i no seran recuperables.

En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Qualsevol treball que inclogui fragments generats amb IA serà considerat una falta d'honestetat acadèmica i comporta que l'activitat s'avaluï amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

En tots els exercicis, es valorarà la correcció ortogràfica, la claredat expositiva i la correcció en la redacció. Les mancances greus en aquests aspectes podran suposar la no superació de l'assignatura.

Al llarg del quadrimestre, hi haurà la possibilitat de realitzar una visita a un arxiu, un museu, un monestir o a algun altre lloc relacionat amb el contingut teòric pràctic de l'assignatura. Aquesta eixida serà voluntària i notindrà cap efecte sobre la qualificació final. El professorat informará de les característiques d'aquesta activitat durant el quadrimestre. L'alumnat haurà d'assumir les possibles despeses generades durant l'eixida, com ara el desplaçament i l'entrada a l'indret visitat.

Avaluació única

El sistema d'avaluació única es regirà per la realització de tres activitats. Tot seguit, s'expressen els tipus de prova i el percentatge que representa cadascuna en el global de l'avaluació:

1. Control de lectura: 30%.
2. Exercici pràctic: 40%
3. Treball: 30%.

El professorat anunciarà la primera setmana de classe, tant a l'aula com a través del Campus Virtual, la data única de realització i lliurament de les proves avaluatives.

En el moment de realització de les activitats avaluatives, el professor o la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Per superar l'assignatura, s'ha d'obtenir una nota mitjana de 5 o superior entre totes les activitats avaluatives. A més, per poder fer mitjana, s'ha d'aprovar necessàriament el control de lectura o l'exercici pràctic amb una nota mínima de 5. L'alumne/a que hagi suspès aquestes dues tasques d'avaluació haurà de presentar-se a l'examen de recuperació, sigui quina sigui la mitjana ponderada final.

Qualsevol tasca avaluativa no feta o no lliurada serà qualificada com a 0 per a propòsits de fer mitjana.

L'alumnat que s'aculli a l'avaluació única quedarà exempt de participar en qualsevol activitat presencial al llarg del quadrimestre relacionada amb el treball. En el seu cas, aquesta prova d'avaluació consistirà únicament a la realització d'un exercici escrit que seguirà les mateixes directrius que regiran la tasca per a l'alumnat de l'avaluació continuada i que serà lliurat el dia indicat pel professorat la primera setmana del quadrimestre.

Es podrà accedir a la recuperació sempre que totes les activitats d'avaluació hagen estat lliurades o realitzades en la data única establerta pel professorat de l'assignatura. S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per a l'avaluació continuada.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No evaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

La programació de les proves d'avaluació no es podrà modificar, tret de casos excepcionals justificats. Els i les estudiants Erasmus que vulguin avançar un examen, hauran de presentar al professorat un document escrit de la seva universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Aquells actes d'avaluació en què hi hagi hagut irregularitats (còpia, plagi, ús no autoritzat de rellotges digitals, smartphones, auriculars o altres dispositius semblants) seran qualificats amb un 0 i no seran recuperables.

En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Qualsevol treball que inclogui fragments generats amb IA serà considerat una falta d'honestat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

En tots els exercicis, es valorarà la correcció ortogràfica, la claredat expositiva i la correcció en la redacció. Les mancances greus en aquests aspectes podran suposar la no superació de l'assignatura.

Al llarg del quadrimestre, hi haurà la possibilitat de realitzar una visita a un arxiu, un museu, un monestir o a algun altre lloc relacionat amb el contingut teòric i pràctic de l'assignatura. Aquesta eixida serà voluntària i no tindrà cap efecte sobre la qualificació final. El professorat informará de les característiques d'aquesta activitat durant el quadrimestre. L'alumnat haurà d'assumir les possibles despeses generades durant l'eixida, com ara el desplaçament i l'entrada a l'indret visitat.

Bibliografia

Bibliografia bàsica recomanada

- Aurell, Martí: *Les noces del comte. Matrimoni i poder a Catalunya (785-1213)*. Barcelona: Omega, 1998.
- Bennett, Judith M. i Ruth Mazo Karras (ed.): *The Oxford Handbook of Women and Gender in Medieval Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Canning, Kathleen: *Gender History in Practice: Historical Perspectives on Bodies, Class and Citizenship*. Ithaca: Cornell University Press, 2006.
- Corral Díaz, Esther (ed.): *Voces de mujeres en la Edad Media: entre realidad y ficción*. De Gruyter, 2018.
- De Pisan, Cristina: *La ciudad de las Damas*. Madrid: Siruela, 1995.
- Del Campo Gutiérrez, Ana i Blanca Garí de Aguilera: *Vidas de mujeres del Renacimiento*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007.
- Del Val Valdivieso, María Isabel i Juan Francisco Jiménez Alcázar (coord.): *Las mujeres en la Edad Media*. Murcia: Universidad de Murcia, 2013.
- Duby, Georges i Michelle Perrot (dir.): *Historia de las mujeres. La Edad Media*. Madrid: Taurus, 1992.
- Foquerne, Yves-René i Isabel Alfonso Antón: *La condición de la mujer en la Edad Media*. Madrid: Casa de Velázquez-Universidad Complutense de Madrid, 1986.
- Gallego Franco, Henar i María del Carmen García Herrero (ed.): *Autoridad, poder e influencia. Mujeres que hacen Historia*. Barcelona: Icaria, 2017.
- García Herrero, María del Carmen: *Del Nacer y el Vivir. Fragmentos para una historia de la vida en la Baja Edad Media*. Saragossa: Institución "Fernando el Católico", 2005. Online: https://ifc.dpz.es/recursos/publicaciones/25/10/_ebook.pdf.
- García Herrero, María del Carmen: *Artesanas de Vida. Mujeres de la Edad Media*. Saragossa: Institución "Fernando el Católico", 2009. Online: https://ifc.dpz.es/recursos/publicaciones/29/52/_ebook.pdf.
- García Herrero, María del Carmen i Cristina Pérez Galán (coord.): *Las mujeres de la Edad Media: actividades políticas, socioeconómicas y culturales*. Saragossa: Institución "Fernando el Católico", 2014. Online: https://ifc.dpz.es/recursos/publicaciones/34/06/_ebook.pdf.
- Graña Cid, María del Mar (ed.): *Las sabias mujeres: educación, saber y autoría (siglos III-XVIII)*. Madrid: Asociación Cultural Al-Mudayna, 1994.
- Muñoz Fernández, Ángela i Cristina Segura Graíño (ed.): *El trabajo de las mujeres en la Edad Media Hispana*. Madrid: Almadayna, 1988.
- Pelaz Flores, Diana: *Poder y representación de la reina en la Corona de Castilla (1418-1496)*. Valladolid: Junta de Castilla y León, 2017.
- Saranyana, Josep Ignasi: *La discusión medieval sobre la condición femenina (siglos VIII al XIII)*. Salamanca: Publicaciones de la Universidad Pontificia de Salamanca, 1997.
- Segura Graíño, Cristina: *Las mujeres en las ciudades medievales: Actas de las III Jornadas de Investigación interdisciplinaria sobre la mujer*. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid, 1988.
- Solórzano Telechea, Jesús Ángel et alii (coord.): *Ser mujer en la ciudad medieval europea*. Logroño: Instituto de Estudios Riojanos, 2013.
- Vinyoles Vidal, Teresa: *Història de les dones a la Catalunya medieval*. Barcelona: Eumo-Pagès Editors, 2005.
- Woodacre, Elena: *Mediterranean Queenship; Negotiating the Role of the Queen in the Medieval and Early Modern Era*. Palgrave Macmillan, 2013.

Bibliografia complementària

Aguado, Ana María i Gloria Niefra Cristóbal (coord.): *Textos para la historia de las mujeres en España*. Madrid: Cátedra, 1994.

Amt, Emilie: *Women's lives in Medieval Europe: a sourcebook*, 2010.

Bennett, Judith M.: *Women in the Medieval English Countryside: Gender and Household in Brigstock before the Plague*. Oxford: Oxford University Press, 1987.

Bolufer Peruga, Mónica: *Mujeres y hombres en la Historia. Una propuesta historiográfica y docente*. Madrid: Comares, 2018.

Cardini, Franco: *Magia, brujería y superstición en el occidente medieval*. Barcelona: Península, 1982.

Castrillo Casado, Janire: *Las mujeres vascas durante la Baja Edad Media: vida familiar, capacidades jurídicas, roles sociales y trabajo*. Madrid: Sílex, 2020.

Colesanti, Gemma, Blanca Garí de Aguilera i Núria Jornet i Benito (coord.): *Clarisas y dominicas: modelos de implantación, filiación, promoción y devoción en la Península Ibérica, Cerdeña, Nápoles y Sicilia*. Florència: Firenze University Press, 2017.

Del Val Valdivieso, María Isabel i Cristina Segura Graíño: *La participación de las mujeres en lo político: mediación, representación y toma de decisiones*. Madrid: Asociación Cultural Almudayna, 2011.

Dronke, Peter: *Las escritoras de la Edad Media*. Barcelona: Crítica, 1994.

García Herrero, María del Carmen: *Las mujeres de Zaragoza en el siglo XV*. Saragossa: Prensas de la Universidad de Zaragoza, 2 vol., 2006.

Garí de Aguilera, Blanca i Victoria Cirlot Valenzuela: *La mirada interior: escritoras místicas y visionarias en la Edad Media*. Madrid: Ediciones Siruela, 2008.

Gies, Frances i Joseph Gies: *Women in the Middle Ages: the lives of real women in a vibrant age of transition*. Nova York: Barnes and Nobles Books, 1978.

Hartnell, Jack: *Medieval Bodies. Life, Death and Art in the Middle Ages*. Profile Books, 2018.

Lafuente Gómez, Mario i Ángela Muñoz Fernández (coord.): *Campesinas, burguesas y señoras en la Baja Edad Media*. Saragossa: Prensas de la Universidad de Zaragoza, 2024.

Moral de Calatrava, Paloma: *La mujer imaginada. La construcción cultural del cuerpo en la Edad Media*. Múrcia: Nausicaä, 2008.

Pallarés Méndez, María del Carmen: *Historia das mulleres en Galicia. Idade Media*. Santiago de Compostela, 2011.

Pelaz Flores, Diana: *La casa de la reina en la Corona de Castilla (1418-1496)*. Valladolid: Universidad de Valladolid, 2017.

Pelaz Flores, Diana: *Reinas consortes: las reinas de Castilla entre los siglos XIV-XV*. Madrid: Sílex, 2017.

Rivera Garretas, María Milagros: *Textos y espacios de mujeres (Europa siglos IV-XV)*. Barcelona: Icaria, 1990.

Roca, Maria Carme: *Abadesses i priores a la Catalunya medieval*. Barcelona: Base, 2014.

Rodríguez Casillas, Carlos J. (ed.): *Mujer y guerra en la Edad Media: liderazgo militar femenino en la Península Ibérica y el ámbito mediterráneo*. Cáceres: Universidad de Extremadura, 2023.

Segura Graíño, Cristina (ed.): *La voz del silencio I. Fuentes directas para la historia de las mujeres (siglos VIII-XVIII)*. Asociación Cultural Al-Mudayna, 1992.

Segura Graíño, Cristina (ed.): *La voz del silencio II. Historia de las mujeres: compromiso y método*. Asociación Cultural Al-Mudayna, 1993.

Varela Rodríguez, Maria Elisa (ed.): *Duoda, mare, escriptora, teòloga i comtessa del segle IX: el manual pel seu fill*. Biblioteca Virtual de Investigación Duoda, 2013.

<https://www.ub.edu/duoda/bvid/text.php?doc=Duoda:text:2013.07.0001>.

Com citar i elaborar la bibliografia:

<https://www.uab.cat/web/estudia-i-investiga/com-citar-i-elaborar-la-bibliografia-1345708785665.html>

Programari

-

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt